

Wojna stuletnia i jej skutki

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Film + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

-
- Źródło: *List Joanny d'Arc do króla Anglii*. Cytat za: Artykuł *Joanna d'Arc*, wikipedia.org; [dostęp 23.12.2021].

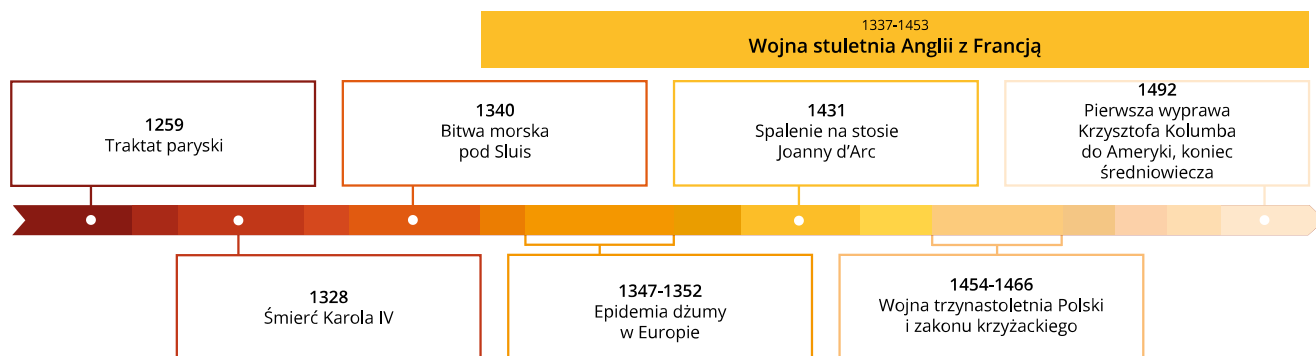
Wojna stuletnia i jej skutki

Joanna d'Arc słyszająca głosy, obraz Léona François Bénouville'a.

Źródło: Wuyouyuan, Musée des Beaux-Arts de Rouen, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Okres późnego średniowiecza charakteryzował się nie tylko kryzysami gospodarczymi i społecznymi oraz wyniszczającymi Europę epidemiami, ale również krwawymi konfliktami zbrojnymi. Wśród nich jednym z najważniejszych był ten toczący się między Anglią a Francją, który ze względu na długi czas trwania nazwany został wojną stuletnią.

Korzenie rywalizacji angielsko-francuskiej sięgają początków XII stulecia. Podpisany w 1259 r. traktat paryski zobowiązywał władców angielskich do składania hołdu lennego królom francuskim, angielscy Plantageneci władali bowiem francuskimi posiadłościami jako wasale. Na to w XIV w. dodatkowo nałożył się konflikt o sukcesję do tronu francuskiego: gdy w 1328 r. zmarł Karol IV, ostatni władca z dynastii Kapetyngów, roszczenia do królewskiej korony zgłosiło aż trzech kandydatów, w tym król Anglii Edward III. Francuscy książęta postanowili wykorzystać konflikt dynastyczny do osłabienia monarszej zwierzchności i władzy.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, jaką rolę w wybuchu wojny między Francją a Anglią odegrali kupcy flandryjscy.
- Scharakteryzujesz przebieg i etapy wojny stuletniej.
- Opiszesz rolę dziewczyny z ludu, Joanny d'Arc, w odwróceniu losów wojny na rzecz króla francuskiego.

Rosnące napięcie angielsko-francuskie i wybuch wojny

Po śmierci Filipa IV na tron francuski wstępowali kolejno trzech jego synowie: Ludwik X Kłótny i Filip V Wysoki, którzy nie doczekali się męskich potomków, oraz Karol IV, którego pogrobowy syn, ostatni męski przedstawiciel głównej linii Kapetyngów, zmarł w niemowlęctwie. Francuscy legiści, czyli znawcy prawa, odsunęli od dziedziczenia kobiety i za prawowitego króla uznali bratanka Filipa Pięknego, Filipa VI Walezjusza. Decyzja ta wynikała po części z niechęci najpotężniejszych możnowładców Francji do Plantagenetów. W ten sposób praw do tronu francuskiego został pozbawiony Edward III, wnuk Filipa Pięknego po kądzieli, od 1327 r. król Anglii.

Edward III początkowo zaakceptował decyzję Francuzów i złożył hołd lenny z Gujenny Filipowi VI, narastające napięcie w stosunkach angielsko-francuskich skłoniło go jednak potem do zmiany zdania. Poparcie, jakiego Francja udzieliła Szkotom w ich zwycięskiej wojnie z Anglią o niepodległość, spowodowało wzrost niechęci Anglików do Francuzów. Rycerze angielscy liczyli też, że na wojnie z Francją się wzbogacą. W 1328 r. król francuski Filip VI opanował Flandrię. Edward III wprowadził wówczas embargo na towary flandryjskie, czyli zakaz handlowania nimi na należących doń ziemiach. W 1338 r. miasta flamandzkie z Gandawą na czele zbuntowały się przeciw Francji i wezwały na pomoc króla angielskiego. Dało to początek konfliktowi nazwanemu później wojną stuletnią.

Król Anglii Edward III składa hołd lenny królowi Francji Filipowi VI Walezjuszowi; miniatura francuska z XIV w.

Wyjaśnij, jakie znaczenie dla Filipa VI miało złożenie hołdu przez Edwarda III.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

W pierwszym starciu – bitwie morskiej pod Sluis w 1340 r. – flota angielska zniszczyła flotę francuską, dzięki czemu Anglicy zyskali możliwość swobodnego przerzucania sił na kontynent europejski. W 1346 r. Edward III wylądował z armią w Normandii i rozpoczął marsz w kierunku Flandrii, a 26 sierpnia pod Crécy Filip VI zaatakował jego wojska.

O wyniku bitwy zdecydowali łucznicy angielscy (Anglicy zastosowali także artylerię). Rycerstwo francuskie zostało rozgromione. Na polu bitwy poległ sprzymierzony z Francją król czeski Jan Luksemburski. Anglicy zdobyli port w Calais.

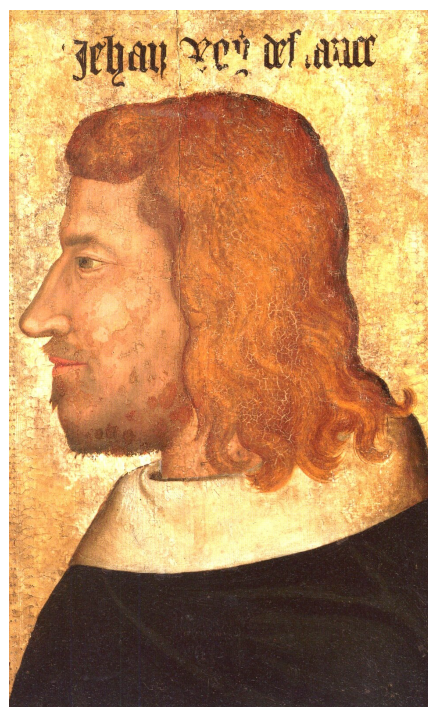
Dalsze działania wojenne przerwała jednak

czarna śmierć – potworna epidemia dżumy, szalejąca na całym niemal kontynencie w latach 1347–1352.

Francuski władca trafia do niewoli

W 1350 r. zmarł Filip VI. Królem francuskim został jego syn, Jan II Dobry (w znaczeniu: dobry rycerz). Niedługo po objęciu przezeń tronu nastąpiło wznowienie działań wojennych. W 1356 r. syn Edwarda III, także Edward, książę Walii, zwany Czarnym Księciem, pokonał Francuzów w bitwie pod Poitiers. W bitwie tej Jan II Dobry dostał się do niewoli angielskiej. Rządy we Francji objął **delfin** Karol, syn Jana. Klęska króla wywołała ogromne kłopoty wewnętrzne Francji: opozycję mieszczan Paryża i możnowładców oraz **żakierię**, czyli powstanie chłopskie. Zanim Edward III zdecydował się wykorzystać zwycięstwo spod Poitiers, delfin przezwyciężył kłopoty wewnętrzne i powstrzymał następny atak Anglików.

W 1360 r. został zawarty pokój francusko-angielski w Brétigny, na mocy którego Edward III otrzymał prawie całą Akwitanie jako niezależne od Francji władztwo. Francuzi mieli wykupić Jana II Dobrego z niewoli za 3 mln écus (złotych monet). Król francuski powrócił do swojego kraju, aby uezbiarać uzgodnioną w Brétigny sumę. Wówczas też wydzielił Burgundię swojemu młodszemu synowi, Filipowi Śmiałemu. Nie mogąc zebrać należnego okupu, zgodnie z nakazem honoru rycerskiego Jan II Dobry dobrowolnie powrócił do niewoli angielskiej, gdzie w 1364 r. zmarł. Po jego śmierci dotychczasowy delfin Karol został królem Francji.

Jan II Dobry (1319–1364) – król Francji w latach 1350–1364; anonimowy portret namalowany za życia władcy.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Plantageneci rywalizują w Anglii, Francja pogrąża się w wojnie domowej

Karol V, zwany Mądrym, dużo lepiej radził sobie z odbudową zniszczonego wojną kraju niż rządzący w Akwitanii Czarny Książę. Niezadowoleni możni akwitańscy, z Janem, hrabią Armagnac, na czele, wzniesili bunt i wezwali na pomoc władcę Francji. W takich okolicznościach w 1365 r. doszło do wznowienia działań wojennych. Karol V, podobnie jak jego ojciec i dziadek, nie miał

Karol V Mądry (1338–1380) – regent w latach 1356–1360, a następnie król Francji w latach 1364–1380; XIV-wieczna miniatura francuska przedstawia władcę w swojej bibliotece.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

psychiczna nie pozwalała mu na samodzielne sprawowanie rządów. Krwawe walki o władzę we Francji rozpoczęły wówczas dwa stronnictwa: burgundzcy, którym przewodził Filip Śmiały, a po jego śmierci w 1404 r. jego syn, Jan bez Trwogi, oraz stronnictwo armaniaków, którego nazwa pochodzi od akwitańskich hrabiów z Armagnac. Francja pogrążyła się w chaosie wojny domowej.

Sytuację tę postanowił wykorzystać król angielski Henryk V, który w 1415 r. wznowił wojnę z Francją. Zanim zaatakował, zawarł on z Janem bez Trwogi układ, w którym książę burgundzki obiecał zachować neutralność wobec konfliktu. 25 października pod Azincourt, znów dzięki łucznikom, wojska angielskie rozgromiły Francuzów, po czym Henryk V przy pomocy Jana bez Trwogi zajął całą Normandię.

Tymczasem syn Karola VI Szalonego, delfin Karol, stanął na czele armaniaków, którym podstępnie udało się zamordować księcia Burgundii. Król Henryk kontynuował jednak ofensywę i wkrótce wojska angielskie zajęły Paryż. Armaniacy byli bezsilni wobec przewagi nieprzyjaciela. Henryk V wraz z nowym księciem burgundzkim Filipem Dobrym, synem Jana bez Trwogi, zmusił delfina Karola do podpisania w 1420 r. traktatu w Troyes. Na jego mocy król angielski stał się regentem Francji, a delfin stracił prawa do francuskiej korony. Traktat z Troyes został potwierdzony przez Stany Generalne. Delfin i armaniacy musieli się wycofać ze swymi siłami za Loarę.

Joanna d'Arc przybywa na ratunek

talentu wodza, powierzył więc dowodzenie armią **konetablowi** Bertrandowi du Guesclin, który zaczął odnosić zwycięstwa nad Czarnym Księciem. W 1375 r. zawarto traktat pokojowy w Brugii, na mocy którego posiadłości angielskie we Francji zostały ograniczone do Gujenny i Calais. W latach 1376–1377 zmarli, przygniecenii porażką, Czarny Książę i jego ojciec, Edward III. W Anglii wybuchły walki wewnętrzne między różnymi liniami dynastii Plantagenetów.

W 1380 r. zmarł także Karol V Mądry, pozostawiając małoletniego syna, Karola VI. W tej sytuacji regencję objął brat zmarłego króla, książę burgundzki Filip Śmiały. Wykorzystywał on jednak swą władzę we Francji do realizacji własnych celów, udało mu się np. przyłączyć do Burgundii Flandrię. Gdy król dorósł, okazało się, że choroba

Po tym, jak Henryk V zmarł 31 sierpnia 1422 r., Anglicy i burgundzcy ogłosili królem Francji jego rocznego zaledwie syna Henryka VI. Dziewięć lat później na dworze delfina Karola pojawiła się prosta wiejska dziewczyna, Joanna d'Arc, która oświadczyła, że Bóg ją posłał, by pomogła następcy tronu wyzwolić Francję. Wkrótce na czele wojsk wiernych Walezjuszowi przyniosła ona odsiecz Orleanowi obleżonemu przez Anglików. Delfin za namową Joanny zdobył Reims i koronował się w tamtejszej katedrze w 1429 r. jako król Karol VII. Wystąpienie Joanny d'Arc doprowadziło także do wybuchu wielkiego powstania ludowego przeciw Anglikom i burgundczykom.

XV-wieczna miniatura angielska przedstawiająca ślub króla Anglii Henryka V z Katarzyną, córką króla Francji. Syn tej pary, Henryk VI, po śmierci ojca został królem Anglii i Francji. Wyjaśnij, jakie znaczenie polityczne miały te zaślubiny.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Tymczasem już w następnym roku, podczas walk o Paryż, Joanna d'Arc została pojmana przez burgundczyków i Anglików. Trybunał duchownych służących Henrykowi VI uznał ją za czarownicę i rozkazał spalić na stosie. Jej śmierć pogłębiła nienawiść Francuzów do najeźdźców i przesądziła o ostatecznym rozstrzygnięciu wojny. Pięć lat później Karol VII zawarł w Arras pokój z księciem Filipem Dobrym, który w zamian za uznanie króla Francji uzyskał pełną suwerenność w swoim burgundzko-flamandzkim państwie. Jedynym wrogiem francuskiego władcy pozostali zatem Anglicy. Jeszcze w tym samym 1435 r. Karol VII zdobył Paryż, w 1450 r. opanował on Normandię, a trzy lata później Gujennę i właśnie tę datę – 1453 r. – uznaje się za koniec wojny stuletniej. Jedyną angielską posiadłością na kontynencie pozostał port Calais.

Anglia po wojnie stuletniej

Klęska w wojnie stuletniej z Francją spowodowała wśród możnych i rycerstwa angielskiego niezadowolenie i frustrację. Król Henryk VI okazał się szaleńcem i trzeba było ustanowić rządy opiekuńcze. Podczas regencji intrygi bocznej linii Plantagenetów, rodu Yorków, przeciw głównej linii, Lancasterom, doprowadziły do wybuchu wojny domowej o tron angielski, nazwanej wojną dwóch róż, gdyż biała róża znajdowała się w herbie Yorków, a czerwona – Lancasterów. Wojna ta miała niebywale okrutny przebieg, obie strony brutalnie traktowały przeciwników, mordując pojmanych jeńców i uwięzionych stronników konkurencyjnego rodu. W okresie wojny dwóch róż następowały częste i gwałtowne zmiany na tronie angielskim. W latach 1483–1485 okrutne i bezwzględne panowanie Ryszarda III Yorka ostatecznie zniechęciło społeczeństwo angielskie do wojny. W 1485 r. pod Bosworth przywódca stronnictwa Lancasterów, Henryk Tudor, pokonał króla Ryszarda III, który zginął na polu bitwy. Zwycięzca ożenił się z dziedziczką Yorków i jako Henryk VII zasiadł na tronie angielskim, kończąc wojnę dwóch róż i tym samym zapewniając Anglii z dawna upragniony spokój.

Słownik

delfin

(z franc. *dauphin*) książę Delfinatu, krainy w południowo-wschodniej Francji; Delfinat został przyłączony do Królestwa Francji w 1349 r. i odtąd tytuł delfina przysługiwał każdorazowo francuskiemu następcy tronu

konetabl

(z franc. *connétable*, łac. *comes stabuli* – zarządca stajni) od XII w. wódz francuskiej armii królewskiej

żakieria

(z franc. *jacquerie*) powstanie chłopskie we Francji w 1358 r., wywołane nędzą, plagą wojennych grabieży oraz wzrostem obciążeń chłopskich wskutek wyludnienia wsi w następstwie czarnej śmierci; bunt został stłumiony przez rycerstwo; nazwa wywodzi się od przezwiska, jakim feudałowie określali chłopów: Jacques Bonhomme – Kuba Poczciwiec

Słowa kluczowe

wojna stuletnia, Joanna d'Arc, bitwa pod Poitiers, bitwa pod Azincourt, Europa późnego średniowiecza, Plantageneci

Bibliografia

Wielka Historia Świata, t. 1–12 (praca pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności), Świat Książki 2004–2006.

Seria *Historia powszechna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011–2019.

C. Allmand, *Wojna stuletnia. Konflikt i społeczeństwo*, tłum. T. Tesznar, Kraków 2012.

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją przedstawiającą bitwę pod Azincourt i wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D6Po4rJhH>

Film opowiadający o bitwie pod Azincourt.

Polecenie 2

Oceń, na ile warunki na polu bitwy przyczyniły się do jej ostatecznego wyniku.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Wskaż wydarzenie, które wpłynęło na wygraną przez Anglików bitwy pod Azincourt.

Tvoja odpowiedź

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą i wykonaj kolejne polecenia.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Podaj, kto kontrolował ziemie, na których znajdowały się w połowie XV w. Paryż i Reims. Wyjaśnij, jakie to mogło mieć znaczenie polityczne.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Przedstaw zmiany w stanie posiadania Plantagenetów na kontynencie w wyniku pokoju w Brétigny.

Twoja odpowiedź

Polecenie 4

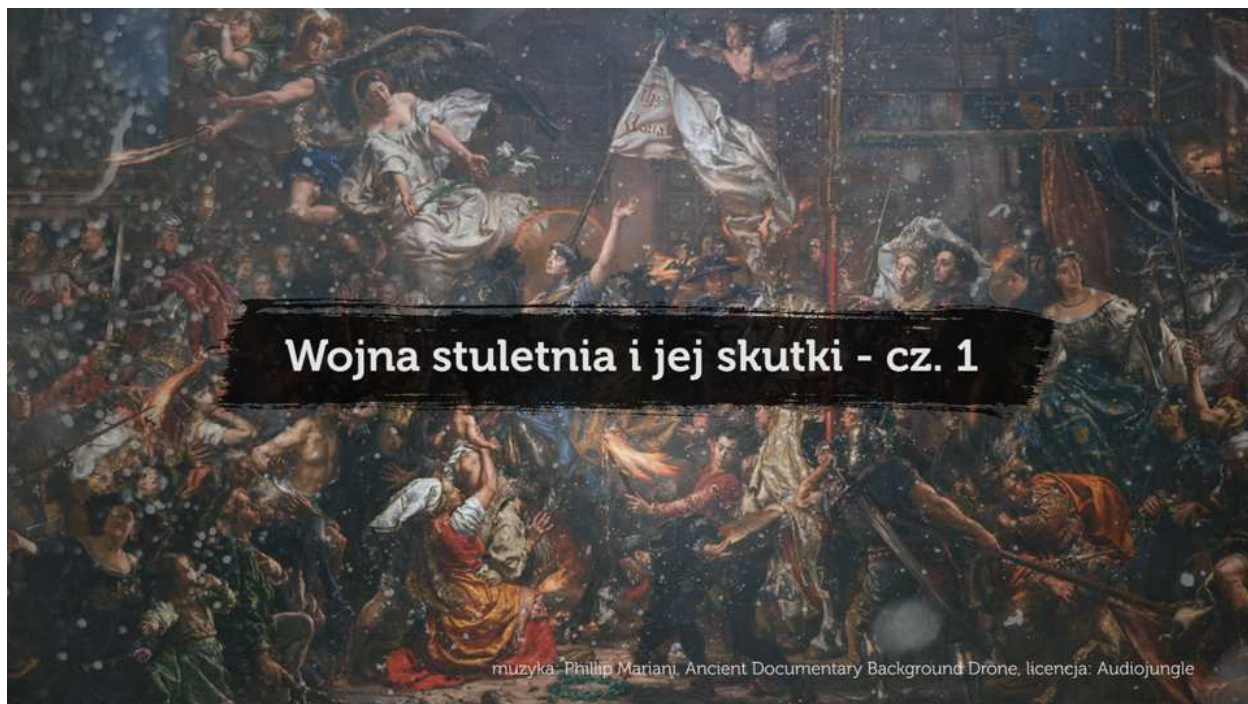
Przedstaw zmiany terytorialne Burgundii, które zaszły w XIV i XV wieku.

Twoja odpowiedź

Film + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmami i wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DcTDcCLTw>

Film opowiadający o wojnie stuletniej i jej skutkach.

Polecenie 2

Wyjaśnij znaczenie koronacji Karola VII dla Francji oraz dalszych losów konfliktu angielsko-francuskiego.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Scharakteryzuj rolę Joanny d'Arc w wojnie stuletniej.

Twoja odpowiedź

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DcTDcCLTw>

Film opowiadający o wojnie stuletniej i jej skutkach.

Polecenie 4

Omów czynniki, które w ostatniej fazie wojny pozwoliły Francuzom odnosić zwycięstwo nad Anglikami.

Twoja odpowiedź

Polecenie 5

Wymień skutki wojny stuletniej.

Tvoja odpowiedź

Ćwiczenie 1

Wymienione wydarzenia ułóż w kolejności chronologicznej.

powstanie Wata Tylera

bitwa pod Azincourt

bitwa pod Warną

pokój w Brétigny

początek schizmy zachodniej

początek soboru w Konstancji

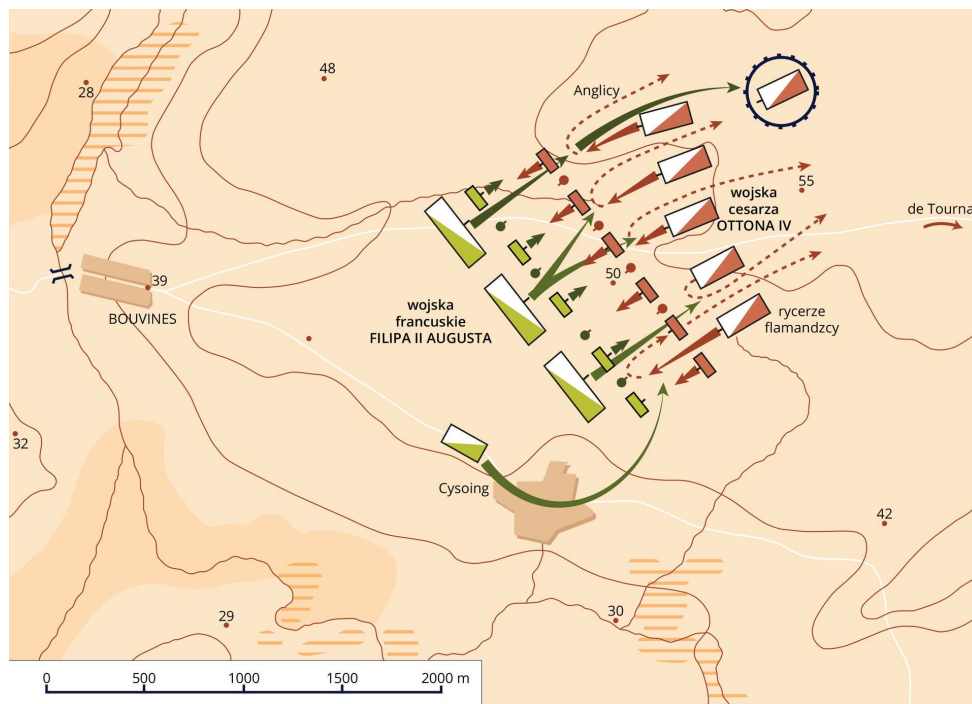

bitwa pod Crécy

Rozstrzygnij, czy bitwa przedstawiona na mapie (źródło A) była następstwem działań autorki tekstu (źródło B). Uzasadnij odpowiedź.

Źródło A

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło B

“ *List Joanny d’Arc do króla Anglii* ”

Jezus Maria Królu Anglii i Wy Księżę de Bedford, który zwiecie się regentem królestwa francuskiego; Wy Wilhelmie de la Poule, hrabio de Sulford; Janie, sire de Talebot i Wy Tomasz, sire d’Escales, zwący się pełnomocnikami księcia de Bedford – dajcie sprawiedliwość Królowi nieba; oddajcie Dziewicy, posłanej tu przez Boga, Króla niebios, klucze wszystkich dobrych miast Francji, które wzięliście przemocą. Wystana tu ona została przez Boga, aby zażądać przywrócenia swobody dziedzicowi królewskiemu. W pełni gotowa jest zawrzeć pokój, jeżeli uczynicie jej sprawiedliwość, a więc opuścicie Francję i zapłacicie za to,

żeście nią władali. I was wszystkich: łuczników, zbrojnych, szlachtę i innych, którzy jesteście pod Orleanem, zaklinam na Boga, wracajcie do swego kraju; a jeżeli tego nie uczynicie, oczekujcie wieści od Dziewicy, która wkrótce przybędzie do was, ku waszej wielkiej zgryzocie.

Źródło: *List Joanny d'Arc do króla Anglii*. Cytat za: Artykuł *Joanna d'Arc*, wikipedia.org; [dostęp 23.12.2021].

Tvoja odpowiedź

Dla nauczyciela

Autor: Martyna Wojtowicz

Przedmiot: Historia 2022, Historia

Temat: Wojna stuletnia i jej skutki

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XI. Europa późnego średniowiecza. Uczeń:

2) opisuje zmiany na mapie politycznej Europy w XIV–XV w.;

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XI. Europa późnego średniowiecza. Uczeń:

2) opisuje zmiany na mapie politycznej Europy w XIV i XV wieku;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

XI. Europa późnego średniowiecza. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

2) charakteryzuje kryzysy polityczne, społeczne i religijne późnego średniowiecza;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia przyczyny wybuchu wojny stuletniej;
- omawia przebieg wojny i jej poszczególne etapy;
- wyjaśnia rolę Joanny d'Arc w odwróceniu losów konfliktu i pokonaniu przez wojska francuskie Anglików;

- przedstawia wynik wojny dla Anglii i Francji.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Wojna stuletnia i jej skutki”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i multimedium w sekcji „Film + Sprawdź się” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.
2. Chętni lub wybrani uczniowie przygotowują prezentację na podstawie informacji zawartych w sekcji „Przeczytaj” oraz filmów. Nauczyciel może rozdzielić między uczniów zagadnienia: 1) geneza konfliktu Anglii i Francji, przyczyny wybuchu wojny stuletniej, 2) przebieg walk i etapy wojny, 3) rola Joanny d’Arc, 4) zakończenie wojny i jej znaczenie dla Anglii i Francji.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel poleca jednemu uczniowi lub uczennicy przeczytanie wyświetlonego tematu zajęć i celów. Omawia planowany przebieg zajęć.

2. Nauczyciel poleca uczniom, aby zgłaszali swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Będą to wspólnie ustalone kryteria sukcesu. Jedna osoba może zapisywać je na tablicy. Gdy uczniowie wyczerpią swoje pomysły, a pozostały jeszcze jakieś ważne kwestie do poruszenia, nauczyciel uzupełnia informacje.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przypomina o prezentacjach przygotowanych przez uczniów przed lekcją. Poleca wybranym osobom, aby zaprezentowały swoje prace przed resztą klasy. Po prezentacji uczniowie krótko o niej dyskutują, dodają informacje, które ich zdaniem warto uwzględnić. Prowadzący może korygować odpowiedzi i je uzupełniać.
2. Praca z multimedium („Mapa interaktywna”). Nauczyciel poleca wybranemu uczniowi, aby przeczytał polecenie 2: „Podaj, kto kontrolował ziemie, na których znajdowały się w połowie XV w. Paryż i Reims. Wyjaśnij, jakie to mogło mieć znaczenie polityczne”. Poleca uczniom, aby podzielili się na czteroosobowe grupy i po przeanalizowaniu mapy opracowali w nich odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie się do niej ustosunkowują. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia odpowiedzi. W podobny sposób uczniowie wykonują polecenie 3: przedstawiają zmiany w stanie posiadania Plantagenetów na kontynencie w wyniku pokoju w Brétigny.
3. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Uczniowie w parach wykonują ćwiczenia 1 i 2 z sekcji „Film + Sprawdź się”). Następuje wspólne omówienie odpowiedzi na forum klasy.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie podsumowują swoją wiedzę z wykorzystaniem mapy myśli, pracując w dotychczasowych grupach. Każda grupa na środku kartki A4 wpisuje główne hasło „Wojna stuletnia” i rysuje gałęzie mapy. Powinny rozchodzić się promieniście i rozdzielać na kolejne gałęzie. Słowa, które zostaną umieszczone nad gałęziami, powinny być słowami kluczami wyrażającymi istotę myśli lub zagadnienia. Po wykonaniu pracy, w zależności od liczebności klasy i czasu, nauczyciel prosi o omówienie mapy myśli przedstawicieli wybranych lub wszystkich grup.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć i pracę uczniów, może ocenić pracę grup uczniowskich.

Praca domowa:

1. Zapoznaj się z animacją bitwy pod Azincourt i wykonaj dołączone do niej polecenia.
2. Wykonaj polecenia dołączone do filmów z sekcji „Film + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Wielka Historia Świata, t. 1–12 (praca pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności), Świat Książki 2004–2006.

Seria *Historia powszechna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011–2019.

C. Allmand, *Wojna stuletnia. Konflikt i społeczeństwo*, tłum. T. Tesznar, Kraków 2012.

Wskazówki metodyczne:

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z informacjami w sekcji „Animacja”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.